«و لتكملوا العدة» دلیل سوم مانعین اعتبار رؤیت قبل اززوال

سید فرمودند:

> **احتجّ القائلون بعدم اعتبار الرؤية قبل الزوال بوجوه: الأوّل: الأصل، و المراد به الاستصحاب. الثاني: قوله تعالى: ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيامَ إِلَى اللَّيْلِ، و قوله عزّ و جلّ: وَ لِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ[1]**

من به سهم خودم گشتم تا ببینم در خصوص این آیه شریفه چه کسانی احتجاج کرده‌اند. در رساله‌هایی که در اثبات یا در رؤیت قبل از زوال بود، پیدا نکردم. تا جایی که من دیدم وحید در این آیات از کسی اسم نبرده بودند. مرحوم سبزواری، نوه ایشان، فاضل سراب، مرحوم ملا اسماعیل خواجویی، اینها رساله داشتند. آنها از این آیه اسم نبرده بودند. در جواهر هست. ولی خُب جواهر بعد از سید بحر العلوم است. معلوم می‌شود اینکه سید می‌فرمایند «احتج القائلون» به جایی نظر دارند. البته نشد من مستوعب بگردم، نظر شریف شما باشد تا ببینیم سید به چه کسی نظر دارند. قبل از سید چه کسی به این آیه اکمال استدلال کرده‌اند. من فعلاً آدرس جواهر را می‌دهم. جواهر جلد۱۶ صفحه ۳۷۳. صاحب جواهر بعد از اینکه روایات را می‌گویند، نصوصی را برای رؤیت قبل از زوال می‌آورند، بعد در صفحه سیصد و هفتاد و یک می‌فرمایند:

> **لكن لا يخفى عليك شذوذ هذه النصوص الفاقد بعضها بعض شرائط الحجية ، وأنها كغيرها من نصوص العدد والجدول والتطوق وغيرها ، وقد أفتت الطائفة وأعرضت عنها واستقر عملها قديما وحديثا على نصوص الرؤية. فالواجب حينئذ طرحها أو حملها على بعض الوجوه ولو بعيدا ، لكونه أولى من الطرح[2]**

«... وقد أفتت الطائفة وأعرضت عنها»؛ یعنی طائفه فقها امامیه از این نصوص اعراض کرده‌اند، **«واستقر عملها قديما وحديثا على نصوص الرؤية»؛** پس دیگر جدول و رؤیت قبل از زوال کنار می‌روند. همینطور بحث می‌کنند تا جایی که منظور من است:

>

> وقد بان لك من ذلك كله انه لا يليق بالفقيه العارف بقواعد الفقه ولسانه الركون إلى هذه النصوص ، والاعراض عن تلك النصوص التي ادعي تواترها ، والموافقة مع ذلك لقوله (لِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ) بناء على إرادة الثلاثين منها مع قيام نحو هذه الامارات على ما أشار إليه بعض النصوص ، ولقوله تعالى : (أَتِمُّوا الصِّيامَ إِلَى اللَّيْلِ) كما أشار إليه بعض آخر ، وللأصل والإجماع المحكي وغيرها ، فما عن المرتضى رحمه‌الله في الناصريات من اعتبار ذلك حيث أنه...[3]

«وقد بان لك من ذلك كله انه لا يليق بالفقيه العارف بقواعد الفقه ولسانه الركون إلى هذه النصوص»؛ یعنی نصوص شاذه، **«والاعراض عن تلك النصوص التي ادعي تواترها»؛** تواتر نصوص رؤیت ادعا شده است، نه این نصوص. به اینجا که میرسند میفرمایند:

«والموافقة مع ذلك لقوله (لِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ) بناء على إرادة الثلاثين منها»؛ عده سی روز را کامل کنید. **«مع قيام نحو هذه الامارات على ما أشار إليه بعض النصوص، ولقوله تعالى : (أَتِمُّوا الصِّيامَ إِلَى اللَّيْلِ) كما أشار إليه بعض آخر».**

> نعم مال إليه جماعة من متأخري المتأخرين ، إلا أن منشأه اختلال الطريقة ، لكن من غرائب الاتفاق خيرة العلامة الطباطبائي له في مصابيحه مع استقامة طريقه[4]

این عبارتی بود که فرمودند.

در اینجا ملاحظه میکنید از ادله «ولتکملوا العده» را آوردهاند، بنابر اینکه مراد از آن سی باشد، نه کمال عدۀ قضا؛ آن چه که از مکلف قضاء شده است. حال ببینیم قبل از مرحوم صاحب جواهر چه کسی این را آوردهاند.

شاگرد: بنابر اینکه سی باشد، منظور اصحاب عدد است؟ چه کسی بنابراین که سی باشد، استدلال میکند؟

استاد: صحبت همین است که آیا ایشان به اصحاب عدد میل کردهاند یا نه؟ اگر «لتکملوا العده» را بهمعنای ثلاثین بگیریم، حتماً لازمه اش عدد نیست؟ چون «لتکملوا العده» به مواردی ناظر میشود که علم ندارید. مواردیکه علم ندارید حتماً باید به «ثلاثین» ختمش کنید. چرا؟ چون مستصحب هستید. یعنی صرف اینکه در «لتکملوا العده» عده را ثلاثین بگیریم، یعنی ماکسیمم تعداد ماه مبارک، نه به این معنا که کامل همان سی روز است والغیر. لذا اکمال ثلاثین ملازمه حتمیه با قول به عدد ندارد.

در صفحاتی که در اینجا داریم، از تفاسیر مختلف ارسال کردهاند. ذیل آیه شریفه از تبیان و ... نقل کردهاند. از استبصار و از تهذیب هم آوردهاند. گویا لحن مرحوم شیخ در اینجا لحن تندی است. گویا میگویند روایات عدد موضوع است. معصوم اجل از این هستند که به این صورت صحبت کنند یا استدلال کنند. بعد هم میگویند «موضوع لایصح عن الائمه علیهم‌السلام». چند روایت هست که حضرت میگویند «لتکملوا العده» یعنی «شهر رمضان تام لاینقص ابدا». ایشان احتمال وضع در این روایات میدهند که درست نباشند.

[1] رؤيت هلال، ج۳، ص: ۱۹۷۸

[2] جواهر الكلام نویسنده : النجفي الجواهري، الشيخ محمد حسن جلد : ۱۶ صفحه : ۳۷۱

[3] همان ۳۷۳

[4] همان ۳۷۴

بازبینی #1
ایجاد شده 22 آوریل 2026 14:18:22 توسط ... .
به روزرسانی شده 22 آوریل 2026 14:21:07 توسط ... .